

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Avli Persii Flacci Satyrae Sex

Persius Flaccus, Aulus

Basileae, 1582

VD16 P 1629

Nicodemi Frischlini In Satyram Quintam Paraphrasis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34803

Tunc nigri lemures, ouoq; pericula rupto.
 Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
 Incussere deos instantes corpora, si non
 Prædictum ter manè caput gustaueris alli.
 Dixeris hæc inter varicosos Centuriones
 Continuò crassum ridet Vulpenius ingens,
 Et centum Græcos curto centusse licetur.

NICODEMI FRISCHLINI IN
 Satyram Quintam Paraphrasis.

Laudatur
 Cornutum
 suū in pbiz
 losophia
 Stoica præ-
 ceptorem,
 inmitio dif-
 ficultatem
 laudandi
 ostendit:
 & centum
 sibi ora po-
 stulat.

Obiectio.

Qvod poetis in more est positum, vt quoties rem aliquam grandem ac tristem tumido & tragico orationis genere persequi, aut Parthicam cladem, aliosue miseros, & calamitosos bellorū exitus heroico carmine describere volunt, plerunque centum voces, centumque linguas, & centum ora sibi exoptent: idem nunc planè mihi etiam vsu venire intelligo. Etsi enim nec tragicum argumentum, nec tristem bellorum fortunam, sed tantum humiles satyras contesto: tamen quia ad te, Cornute, potissimum hæc nostra instituta est oratio: idcirco non minus quàm tragici aut heroici rerum scriptores, centum mihi linguas, & centum voces inesse percipio: vt hoc, quicquid est argumenti, digna oratione, ac iusta verborum magnificentia persequi & absolute possim. Equidem in hac insolita hisce temporibus ratione scribendi, materia talis se offert mihi, in qua principium orationis, aut vnde primum ordiar inuenire sit difficile, citiusque mihi verba, quam res defutura videatur. Quæ enim tatra potest existere vbertas ingenij & quæ tanta dicendi copia? quod tam diuinum atque incredibile genus orationis, quo quisquam possit ea, quæ apud animum meum cogito, non dicam complecti orando, sed percensere enumerando? At quorsum hoc? inquires: aut quo tandem consilio tam inflatum, tamque turgidum dicendi genus exoptas, vt centum ora ac totidem linguas tibi inesse velis? Nam isto orationis lenocinio, & his verborum nebulis, vocumque ampul-

ampullis, grandiloqui nostri, & tibi inuisi vates propemodum uti solent: quoties aut Progenes, aut Thyesteæ cœnam descripturi sunt, & fabulam aliquam tractaturi, quæ Glyconis, aliorumque insulorum histrionum gestu olim representari possit. Tum enim omnes ex Helicone Musas accersunt: omnesque deos & deas obtestantur & inuocant, ut in opere suscepto sibi opitulari, & benignè adesse velint. Tu verò, inquires, Persi, neque turgidas & grandiloquas poetarum orationes sequeris, neque ventosos folles: quibus auram accepta, & in ignem emissa, ferrum excoquitur, buccas in flando imitaris: neque occulta & pressa voce, ut solent philosophi meditantes, nescio quid tecum obmurmuras: neque cornicum more ineptè garris, aut sine mente sonum edis: neque etiam distentas buccas, graui verborum strepitu tanquam sclopo dirumpis. Quorum igitur hac tragica orationis pompa, & hoc vocum nitore indiges? Quin tu (dicas mihi) ommissa Thyesteæ cœna prandium plebeium appara: & neglecto scribendi genere turgido & ampullosa, materias humiles ac tenues philosophico & ^{urbano} orationis filo persequere. Quin tu hominum vitam ac mores acri censura, & sale Satyrico perstringe: quin tu aliorum vitia ingenuis, & liberalibus iocis eludenda castigandaque tibi propone. Rectè equidem, mi Cornute, & probe me mones. Neque enim hoc iam studeo, ut nugis & inani verborum strepitu mea turgeat oratio: aut ludicris futilibusque rebus mihi auctoritatem & pondus conciliet, fumo, quam fama dignior grandiloquentia. Nam ego scripta mea hæcenus propterea domi secreta continui, neque ea in publicum exire passus sum: quòd scirem ea ad popularem plausum, & vulgi fauorem aucupandum inepta esse. Nā accersitis istis verborum pigmentis, & inutili fuco mea destituta esse non ignoro. Verum longè aliud quiddam hac Satyra mihi est propositum: cuius ornandi gratia aliquantò sublimiorem dicendi, scribendique rationem ac vim, vberioremq; copiam non immeritò exoptaturus mihi videor. Tibi enim summam animi mei erga te beneuolentiam, & gratitudinem verbis nunc declarare constitui: ut quanto amore te prosequar, quibus studijs te com-

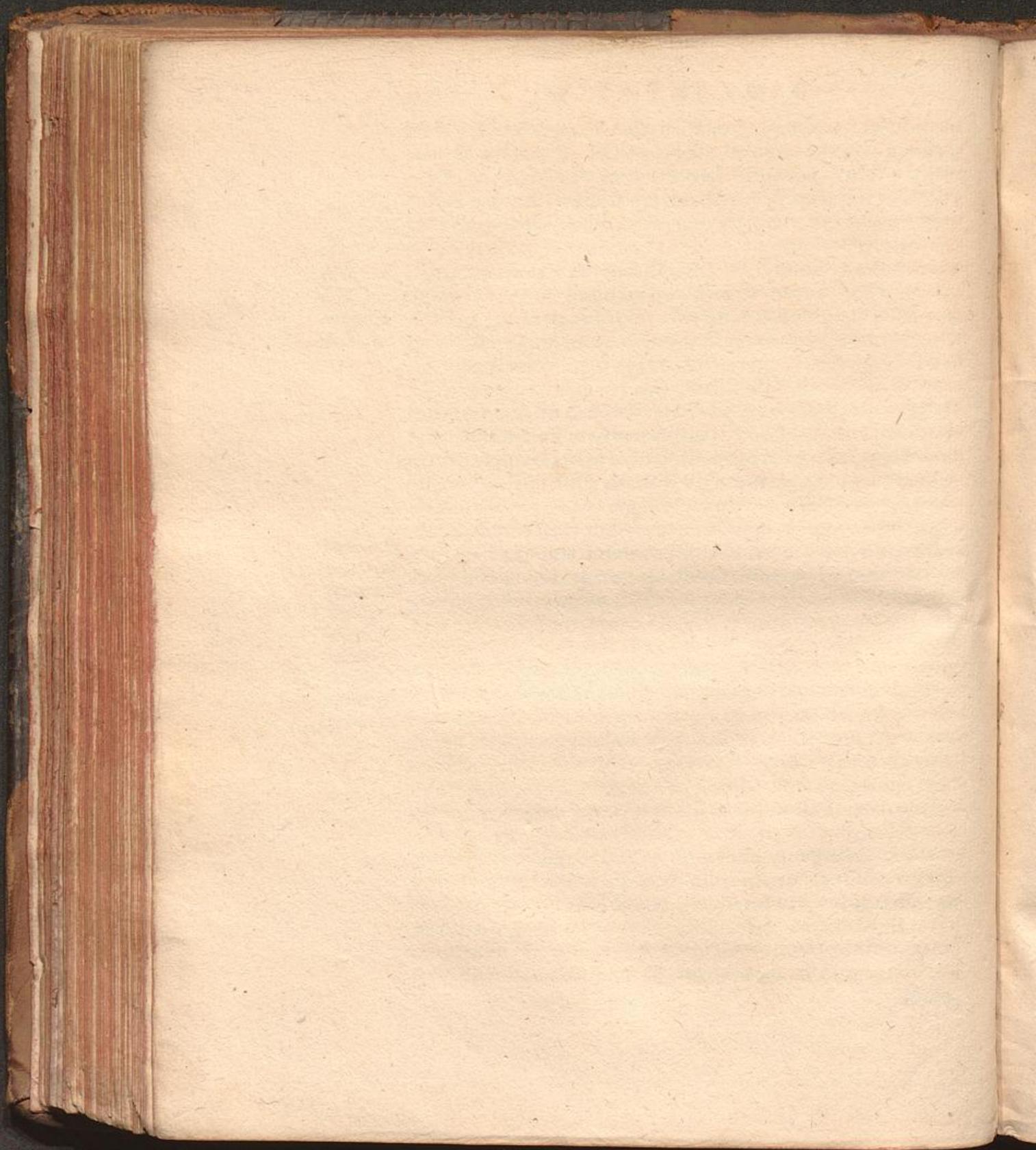
*Responsio
ad obiectio-
nem.*

*Amorē suū
erga Cornu-
tū esse ve-
rum, non
fictū præ-
occupatio-
ne docet.*

*Primū &
maximum
Cornuti in
Persum
beneficiū:
laudabilis
in vita ad
virtutem
institutio.*

plectar, hac Satyra ostendam. Nam quæ animorum nostro-
rum, & quàm arcta sit coniunctio, vt omnibus planum fiat,
nihil recuso, quin tu animum meū diligenter explores: peri-
culūmq; de me facias: & quemadmodū ij, qui ollas emūt, di-
gitis eas pulsare, & solidę ne, an rimosę sint, è tinnitu iudica-
re solent: ita tu diligenti adhibito in me examine, penitus in-
dages: an syncerè & candidè, an verò subdolè & fucatè tecū
agam: ac præter simulata quædam orationis integumenta,
& linguę tectoria, nihil hîc afferam. Atque vtinam hoc loco,
quemadmodum initiò precatus sum, centum voces, centum-
quę linguę mihi inessent: vt amoris erga te mei copiã, & be-
neuolentię huius, qua te complector, abundantia, ac magni-
tudinem possem demonstrare. Nam ita te animo meo infixit:
ita cordis inclusi te penetralibus, vt nulla oratio penitissi-
mas illas animi latebras, in quibus ego te reposui, aperire aut
referare possit: nulla dicendī vis atque copia tanta fit, quæ
arcanū mentis nostræ erga te fauorem explicare, atque enar-
rare, nedum verbis augere, atq; oratione ornare valeat. Qua
propter si pro tuis immortalibus in me meritis, tibi parum
cumulatè gratias egero: quęso obtestorquę ne meæ naturæ
potius, quàm magnitudini tuorum beneficiorum id tribuen-
dū putes. Etenim quoad longissimè potest mens mea respi-
cere spacium præteriti temporis, & pueritię memoriam re-
cordari vltimā: inde vsq; repetens, te video, mihi principem,
& ad suscipiendā atq; ingrediendā rationem horum studio-
rum extitisse. Nam vt primū pueritiæ custodē, prætextum
abieci, & auream bullam dijs laribus consecraui: & vt pri-
mū magistrī vitæ & præceptores, non nihil laxato discipli-
nę capistro, adultiori ætati meę indulserunt: & ipsemet ego,
virili toga sumta amores sectari, & in omnia diuerticula, o-
mnesquę ganeas totius suburrę, oculos cœpi conijcere: & vt
primū in deligendo & constituendo vitæ genere, rationes
iniui: dubius adhuc, propter imbecillitatē consilij, utrū Py-
thagoricę literę ramū sectari, aut vtram viã, voluptatisne an
virtutis ingredi melius esset: ibi tu demū tua disciplina me
excolendū suscepisti: & præceptis institutisq; philosophiæ,
iam inde ab adolescentia, & teneris annis ad humanitatē me
infor-

informasti: tibi quæ ita me consociasti, ut quoad possem liceret quæ, à tuo latere nusquam discederem: tua quæ prudentia fierem doctior, & honestis actionibus peragendis aptior ac promptior. Ac profectò mea me haudquaquam fefellit tum de te concepta opinio. Nam ut primùm in familiaritatè tuâ receptus sum: & studijs doctrinarum liberalium, optimarumque artium disciplinis adhibitus: dici non potest, quàm brevî tempore, adolescentiæ studijs abiectis ad frugem redierim: & quàm citò his regulis virtutum, quas tu vitæ meæ solerter accommodabas, præteritæ ætatis mores emendauerim. Te enim magistro, pravas animi cupiditates refrenare, & appetitum longius euagantem in gyrum rationis perducere celeriter addidici. Quemadmodum enim periti artifices vultum in ceram, aut in formæ argillam manibus suis inducere, & imaginem aliquam solent imprimere: ita tu animum meum rudem atque impolitum doctrinæ adiumento expoliuisti, & ad honestatem vitæ, ac morum perduxisti, optimarumque rerum cognitione solertissimè imbuisti. Nam & consuetudine quotidiana ita coniuncti fuimus: atque ita dies noctesque vnâ viximus, ut non modò cõmune tecum mihi esset hospitium, sed idem etiam victus, & omnium consiliorum studiorumque societas. Sæpe enim totos dies differendo consumpsimus: sæpe primas noctis partes inter ipsas epulas disputando decerpimus: sæpè in mensa id ipsum tempus, quod alij conuiujs, alexæ & comestationibus tribuunt, nos ad studia nostra recolenda & res serias tractandas reuocauimus. Denique tanta inter nos morum bonorum similitudo hætenus semper fuit: ut etiam nunc eadem vtrique aut placeant, aut displicant: & ambo operas nostras aut pariter exerceamus, aut ab illis pariter requiescamus. Ex quo mihi dubium non est, neque etiam alij cuiquam esse debet: quin arctissima hæc animorum coniunctio, & studiorum iste consensus, à fatali quadam cæli influenza dependeat: & vnum aliquod sidus, idemque horoscopus arctissimè nos deuinciat. Siue enim diuina prouidentia, quæ neminem fallit, nostrorum animorum spacia libra æquali suspendit: siue concordem vtriusque vitam geminorum virtute:

Illustrat rē à simili.

Altera Caronuti laus à familiaritate quotidiana cum Persio.

Tertia laus à similitudine morum: penè fatali.

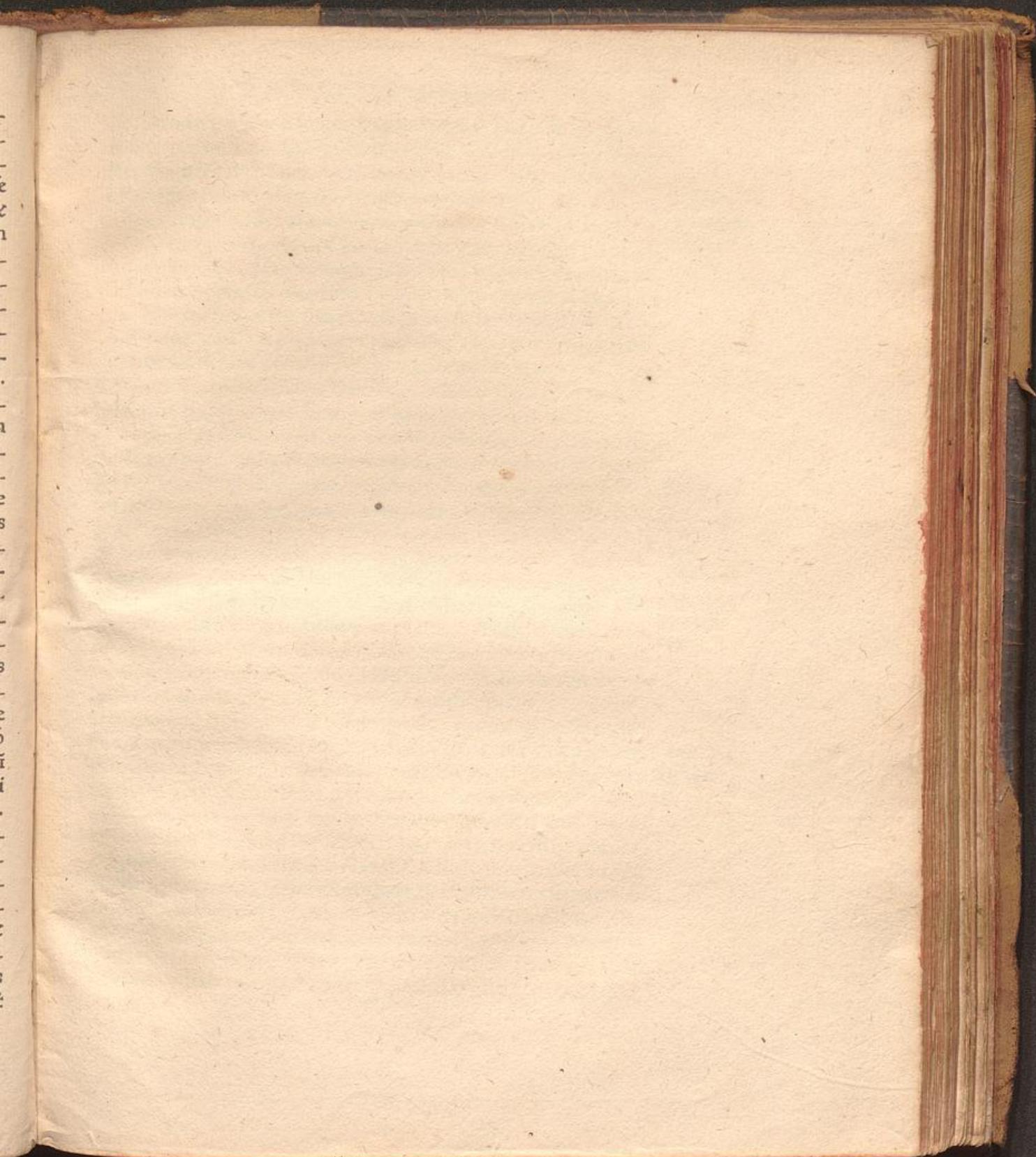
dispensat, & digerit: siue nos ambo communi Iouis benignitate, Saturni inclementiam vincimus: aliquid certè astrum est, quod ortu suo vtriusque animum hac tanta concordia, & hac mutua beneuolentia coniungit, atque inter se copulat. Alij quidem homines alijs rebus delectantur: & vnumquenque sua quædam voluptas trahit: neque ijsdem studijs omnes capiuntur, neque vno voto inter homines uiuitur: sed eadem penè est sententiarum in animis, quæ specierum, & figurarum in corporibus varietas. Sunt enim nonnulli negotiosi, qui lucri gratia ad remotissimas gentes itinera, terra & mari suscipiunt, factaque commutatione mercium, piper & alia preciosa aromata in Italiam important. Sunt alij quos ubi laborum & negotiorum pertæsum est, genio ipsi gulæ quæ indulgere, & somno torpere malunt, quàm aliquid utile, nedum honestum agere. Aliqui etiam ludicras res, & campestres exercitationes sectari solent. Non pauci reperiuntur, qui rebus turpibus student, & sordido aleæ ludo operam dant: aut etiã in Venerem, atque in inconcessas voluptates proiecti, nefarijs & effrenatis libidinibus se polluant. Sed hos facti sui plerunque serò admodum poenitere, & accepto damno sapere demum videmus. Nam ubi perluxum in morbos inciderint: & Chiragra podagrâque laborare ceperint, & iam dolor articulorum, perquam acerbis eneruati corporis ramos confregerit: tum demum serò illos piget pudetque, quòd vitæ præteritæ dies tam stultè perdidderint, & ætatem antè actam, ita lutulentam, obscuram atque ingloriam, absque virtutibus & literis consumserint. Tu verò omnibus vulgi et imperitæ plebeculæ curis, ac studijs prorsum abiectis, philosophiæ operam dare soles, & liberalibus disciplinis dies noctesque immorari, ac penè immori consueuisti. Neque verò istas res tecum ipso exerces solo, sed quæ diligenti, ac sedulo studio domi tecum percepisti, ea deinde iuuentuti tuæ singulari quadam dexteritate tradis atque inculcas, & præceptis philosophiæ Stoicæ adolescentum animos à vitijs perpurgatos ac defecatos, mirificè instruis, & excolis. Qua in re prudentes agricolos imitaris: qui ex fertilibus agris primùm syluestria & spinas euellunt, ac bonas post

A comparatione aliorum illustrat rem.

Sera malorum hominum poenitentia.

Quarta laus Cornuti ab honestatis studijs.

Quinta laus à docendi munere: quod honesta etiam alios docerat.

post modò fruges inferunt. Nam eodem pacto tu quoque e-
radicatis ex animis adolescentum vitijs, & prauis cupiditati-
bus, virtutes & bonas artes inferere, atque ingenerare soles.
Est enim philosophia ars quædam viuendi: quæ nos à libi-
dinum impetu, & formidinum terrore vindicat: & qua præ-
ceptrice, in tranquillitate viui potest, omni cupiditatum ar-
dore restincto. Itaque omnes senes ac iuuenes in philoso-
phiæ studium totis mentibus atque animis insistere decet, vt
hinc sibi certum vitæ finem deligant, & senectuti suæ viaticum
comparent. Aptissima enim sunt arma senectutis artes,
& exercitationes virtutum: quæ in omni ætate cultæ, cum
diu multumque vixeris, mirificos afferunt fructus: non so-
lùm quia nunquam deserunt, ac ne extremo quidem tempo-
re ætatis: verùm etiam, quia conscientia bonæ actæ vitæ,
multorumque bene factorum recordatio iucundissima est.
Sed quæ hæc est segnities: & quæ socordia, quòd plerique homi-
nùm iuueniles annos alijs atque alijs rebus deperdere, & volu-
ptariam in adolescentia vitã agere malunt, quàm philosophiæ
& bonis artibus incumbere: quæ amentia hæc est, optima-
rum artium studia in extremam vsque senectutem reijcere:
Video, equidem, & tanquam ab alta specula, quorundã in-
ertium hominum sermones prospicio. Si enim adolescentes
nostri, qui aliàs proni sunt à labore ad socordiam, hanc meã
admonitionem ad studium philosophiæ & literarum audi-
ant, non quidem vt alij homines insulsi, prorsus eam abij-
cient, neque contemnent: sed operis tantum aggressionem
solita negligentia differant, ac procrastinabunt, & diem ex
die ducent: ac moniti subinde, cras se initium facturos pro-
mittent. Tum si crastinus ille dies transierit, nec ipsi melio-
res ac doctiores redditi fuerint: iterum admoniti, cras inqui-
ent, cras hoc fiet, quid enim dicunt: quasi hoc magnum sit,
& quiddam memorabile: si mihi adhuc vnum diem con-
cesseris, per quem genio indulgeam, & voluptates sequar: a-
nimique cupiditates expleam: Vbi autem & ille dies præte-
rierit, & hesternum cras iam consumptum fuerit, ecce nec pro-
bior es, nec eruditior factus: & tamen adhuc aliud cras, &
subinde aliud cras tibi concedi postulas, donec tandem o-

*Definitio
& laus phi-
losophiæ.*

*Reprehensio
adolescen-
tium: qui
studia phi-
losophiæ ne-
gligunt, &
procastina-
nant.*

*Contra pro-
castinatio-
nes.*

*Illustrat à
simili vanā
procrasti-
nationem.*

*Qui homi-
nines ido-
nei sint ad
perdiscen-
dam philo-
sophiam:
nempe libe-
ri non serui
pravis cu-
piditatibus
& vitijs.
Quod falsa
sit libertas:
quæ à vul-
go tantum
agnoscitur.*

mnis tuæ ætatis, & omnium annorum iacturam feceris, nec præteritū tempus vnquā postea retrocare, nec acceptum damnum vlla ratione refarcire possis. Nam dies ille crastinus, quē tu incuria & negligentia tua perdidisti, semper te præcedit: neq; vnquā post, etiā si diligenti atq; assiduo studio eum compensare expetas, à te referri, præuertiq; poterit. Ut enim posteriores quadrigarum rotæ, vno quidem eodemq; remone prouehantur, & circa suam axem eadem celeritate, pariq; voluntate cum prioribus, currunt, eos tamen nunquā assequuntur: ita cras illud, quod præcessit, amissumq; est, nunquā à te recuperari, aut sublequenti tempore anteverti poterit. Quare properandum est: & prius laboris atq; operę initium faciendū, quàm ætas & omnes occasiones dilabantur. Sed hic quædā cautio adhibenda est, ne illorū, quod aiunt, manibus philosophiā attrectemus: aut rem viribus maiore suscipiamus, ac iurē rideamur. Cum enim philosophiæ studiū liberale sit, quod seruilis ingenia non admittit: primò omnium illis, qui philosophiæ incūbere volunt, libertate opus est, quę qualis sit, & in quibus rebus cōsistat, iam deinceps videbim; ne forte quispiā seipsum decipiat, & seruus cām sit, se pro libero & ingenuo venditet. Ac initiō libertatis nomine hūc nō eam intelligimus, quam serui manumissi à dominis suis atq; prætoribus cōsequuntur: quando accepto Marci aut Publij, alio uē prænomine, ciuitate donantur: ciuiūq; more frumenta per tesseras, & tribuum, in quas adoptantur, peculiaria signa accipiunt. Quę enim ista libertas sit, o stolidi & creduli homines, quā vna vertigine circumacti, serui vilissimi atq; improbissimi cōsequuntur? Nam Dama, aut alius quicumq; seruus, etiamsi nullius precij sit homo, & planē intulsius, idēq; in minimis, & leuiculis rebus, vanus & mendax: tamē si dominus eum manumiserit, fiet in ipso temporis articulo liber: & Marcus Dama. Quid? an, tu hoc M. Dama spondēte pro altero, & suam fidem iubente alteri non credas? quid? an M. Dama iudicium exercente, tu trepidas: & iniquam ab illo sententiam expectes? quid? an M. Dama dicente, rem ita se habere, tu dicas: assigna tabulas Marce? Papæ: quænam ista sit libertas M. Dama huius: cui ob summam leuitatem nemo fidem

fidē adhibeat: cuius stipulatione aut sponsione interueniente nemo alteri vel obolū credat: quo ius dicente, omnes homines à iudicij corruptela & iniquitate sibi meruant: cui deniq; testimoniū perhibenti, aut aliquid affirmanti, ob summam vanitatē adeo nihil credatur, vt quicquid ille dixerit, id tabulis sua manu assignare iubeatur, ne postea dictum aliquod negare, aut retractare possit: Hęc mera scilicet, & nuda libertas est: cui præter inane nomen, nihil prorsus rerū subest. Nā istam libertatē etiam pessimi ac sceleratissimi quiq; nebulones, raso capite, & pileo ab heris suis accepto, impetrare & obtinere facillimē possunt. Dicat aliquis: an non libertas, etiā philosophis testibus, potestas quēdā est viuendi vt velis: aut quisquā nē alius liber est, quā cui vitā ducere licet, vt libet? At ego viuo, vt volo. An nō igitur ipso Iunio Bruto liberior sum, qui tū ipse liber fuit, tū publicæ libertatis vindex & custos acerrimus? Erras liberte, & mea quidē sententia non rectē argumentaris. Nam Stoicus aliquis acutus, & subtilis disputator, eam quā tu infers rationē negabit: & quia iudicio valet, acertūmq; habet in pectore, idcirco mendosē & perperam collegisse dicet. Vt enim primā argumenti partem, quā traditam à Stoicis libertatis definitionē continet, libens accipiet Dialecticus, eamq; pro vera agnoscat: ita alterā partē, quā tu pro arbitrio & voluntate te affirmas viuere, tibi nō concedet: Sed vt falsam planē rejiciet, & respuet. At instas fortē amplius, & voluntatis tuæ liberū arbitriū aliter probare niteris. Cur enim (inquis) mihi facere nō liceat, quodcunq; voluntas iusserit, cū ego prætoris vindicta liber & mei iuris sim: cur non possim omnia, quæ mihi libent, liberrimē nunc exequi, ijs duntaxat exceptis, quæ Masurij, Sabini, & aliorū iure consultorū leges atq; rubricę vetererunt? Iterum hic erras liberte, & quę uera libertas sit, nondum intelligis. Quapropter animum aduerte, & quę nam illa sit libertas, de qua philosophi disputant, sedulo à me disce. Quod vt facilius et cōmodius possis, age æquo adesdū animo, & iracundiā tuam, istāmq; vulgarem sapientię contemtū paulisper depone. Aliās enim anilia ista deliramenta, & cōcepta tibi, de libertate præpostera opinio ex animo tuo euellit,

*1. Obiectio.**Libertas quid.**Solutio.**2. Obiectio.**Solutio.**Diciturus, quæ sit uera libertas, captat attentionem.*

*Quod vera
sit libertas,
quam phi-
losophia
agnoscunt:
nempe sa-
pientia &
scientia.*

*Artem ne-
mo exerce-
at, nisi qui
didicit: nec
sapientiam
sibi arro-
get, nisi qui
sapiens &
verè liber
est.
A simili.*

& extirpari, firmiterque & veriores sententiæ inseri non poterunt. Principio autem, cum soli sapientes, & à vitijs alieni homines sint liberi, nequaquam in potestate prætoris erit, ut libertatem, rerumque sublimium, quæ ad solum sapientem pertinent, administrationem stultis quibusdam & nequam hominibus concedat: aut pessimis quibusque liberè viuendi potestatem, & copiam faciat. Citius enim Caloni & imperito homini sambucam, aut alias bellorum machinas prætor accommodauerit, quàm vitijs & cupiditatibus obnoxio homini, sapientiam & rerum subtilium contemplationem indat, ipsumque in veram libertatem vindicet. Nam & ipsa humana ratio repugnat, quæ modo non edita voce prohibet, ne quis maiora viribus audeat: neue aliena à vita & moribus suis tentet. Id enim si fiat, nihil non peruersè ab imperitis agetur: & stulti homines, quia discrimen honestorum & turpium ignorant, nec vera bona ab apparentibus diiudicare sciunt, ubique impingent, & in omnibus rebus grauiter offendent. Sed & publica communisque naturæ lex hoc in se continet, iubetque: ut nemo artem exerceat, quam non norit, neque didicerit: nemo item sapientiam ac libertatem profiteatur, nisi qui sapiens & liber sit: & libertate rectissimè possit uti. Vt enim ridiculus fuerit, qui, cum Medicus non sit, neque iusta debitæque proportionem sciat medicamenta diluere atque componere, nihilominus ægroto helleborum, aut aliud pharmacum exhibere aufit: & omnino stultus, qui rei maritimæ imperitus & rudis, omniumque syderum ignarus, nauis gubernationem sibi committi postulet: ita longè ineptissimus, & impudentissimus erit, qui, cum sit homo stultus, & omnis honestæ disciplinæ expertus, nihilominus earum rerum, quæ ad solum sapientem & liberum pertinent, curam atque administrationem suscipiat. Quid enim mirum, si Melicerta, communis ille maris & portuum Deus: ubi peronatum agricolam, qui vix remis tractandis idoneus sit, nauis gubernacula tenere, & ad clauum assidere conspexerit. quid mirum, inquam, si magna voce exclamet: omnem pudorem perijisse, & nullam hominibus frontem nunc esse reliquam? At si tu rectam viuendi viam admini-

admini

ad miniculo arrium, & adiumento doctrinarum iam ingref-
 sus es: si vera bona à falsis & speciosis ita aptè discernere
 nunc didicisti, vt iam nullo tibi fucò quisquam possit impo-
 nere: neque ob auratum æs pro solido auro se tibi vendi-
 tare, neque vitia specie & vmbra virtutis te decipere: si tu
 item in vna quaque re quid sequendum, quidue fugiendum
 sit non ignoras: & illud creta, hoc carbone notasti: si tu for-
 te tua contentus es, neque vltra vires tuas maiora, aut non
 necessaria appetis: si benignus es erga amicos: si facilis in
 omnes: si modum tenes pecuniã & opes acquirendi, & gra-
 narium tuum aut occludendi aut aperiendi, atque egenis tua
 liberalitate beneficiendi: si ab avaritia & sordida pecuniã-
 rum appetitione adeò remotus es, vt fixos à pueris in luto,
 nummos securus transeas, & Mercurialem istam salinam, o-
 pes ac diuitias auidè non sorbeas: si denique omnes reliquas
 liberi hominis virtutes tibi inesse verè affirmare potes: a-
 ge Dama, liber ac sapiens esto, nò modò prætoribus, qui cor-
 pus duntaxat à seruitio liberant, sed ipso etiã Ioue, qui
 animum à malicia vindicat, veram libertatem tibi annuen-
 tibus. Sin verò ad seruile tuum & pristinum ingenium re-
 dis, moresquè stultorum antiquos obtines: (nam eius fari-
 nã paulò antè fuisi) si veterem pelliculam adhuc seruas: si
 libidines, fraudes, imposturas, ac cætera vitia non pudore &
 temperantia, sed fronte et supercilio contegis, ita vt in vultu
 quædam ostentatio sit, intus autem veritas occultetur: iam
 ego pro libero homine te non agnoscam, sed quæ prius con-
 cesseram, ea hinc repetam: & laxatas antè habenas, nunc de-
 nuò retraham, ne tu liber declaratus, more indomiti & ef-
 frenis equi nimium ferocias atque superbias. Cum enim
 nihil secundum rationem agas, & cupiditatibus frena la-
 xes: etiã in minimis ac leuissimis rebus peccare soles. Nam
 quid tam paruum est, quàm digitum exerere? Atqui hoc
 ipsum, si sine ratione & modo fiat, vitiosum erit, & te pec-
 cati reum aget. Quare nullis sacrificijs, nullis victimis à
 Deo impetrabis, vt vel semuncia rectæ rationis in stultis he-
 reat. Quis enim Deorum tam iniustus sit, qui sapientiam
 cum stulticia confundat, aut libertatem seruili & scelerato

*Quis sit ve-
re liber: &
quæ notæ
illius.*

*Qui sint
Stulti &
serui.*

*Stultus, vt
sit liber, ne:
Deus qui-
dem vult,
aut facit.*

A pari per collationē. homini inesse velit? Nefas hoc certè maximū, sapientiam eū stultitia, libertatē cum seruitute permiscere. Nā sicut flossores & rustici homines ad tibiæ sonos motu corporis exprimentos inepti sunt: & ne ad tres quidē Satyros Bathylli numeros saltare norunt: ita nec stulti homines secundum rationē vivere, ac ne vnam quidem laudabilem actionem præstare possunt. Quomodo igitur te liberum esse iactitas, qui tot flagitijs atq; sceleribus es subditus? Liber sum, inquis. Dic quo pacto? cum tu tot potentissimis dominis obsequaris & pareas? quid enim? an nullos alios habere te credis dominos, nisi eum, à cuius seruitute prætoris vindicta liberatus es? an nullū herum agnoscis, præter illum imperiosum, qui te strigiles ad balneum Crispini deferre iubet, et cessantem aut nugas agentem verbis increpat? an neminē tibi imperare censēs præter eū, cuius molesta te premit seruitus, & qui te ad quas-

Qui peccatis sunt obnoxij, haud quaquam sunt liberi: sed serui: quod in ductione probatur.

Auaros esse seruos auaritie, tanquam heræ superbissimæ. Colloquiū auaritie, ceu dominæ, cum auaro, tanquam seruo suo.

nām hi, inquires? permulti sanè, & lōgè quidē imperiosissimi. Nam manè, cum adhuc dormis & somno in dulges, properè adest auaritia, potens & superba domina, quæ te quiescere nō finit, sed pro suo imperio surgere iubet: surge, inquit, eia surge. Quòd si neges, & caput rursus deponas, instat illa, & surge, inquit. Dicas, non queo: illa surge, dicet: Interroges quid agendū: Ehò, inquiet, an rogitas? nauigandū est, & mari huc importandę merces: aduehendæ saperdæ, castoreum, stuppe, heben⁹, thus, vina Coa: aduehendū piper recens, & tollendū è camelis, adhuc sitientibus: permutandum aliquid merci monij: peierandū deniq;. Sed Iupiter, inquis, audiet periuriū. Quid tum? respondet auaritia: aut quæ nā hæc noua in te incesit

incepsit religio? Baro & stultissime homo, si tu ex Iouis sen-
 tentia viuere cupies: & Deorū mandata obseruare uoles nun-
 quā profectō ditescēs, Sed omninō pauperrimā ætatē transi-
 ges, & in tanta rerum omnīū uiues inopia, ut ne salis quidē,
 quod satis est, habiturus sis. Obsecro te, M. Dama, an adhuc
 dubitas de seruitute tua: cum tāto imperio tibi insultet pecu-
 niæ cupiditas: & tāta libidine tibi fēda dominetur auaritia:
 Quid, quæso, horū est liberi? quid nō serui abiectissimi? Sed
 & illa cupiditas gulę, epularum, conuiuiorum, cupediārum,
 quā tetra est domina: quā imperiosa? quā uehemens?
 Nam ubi te nauigationi iam accinxeris: et seruos omnes cū
 uestibus & uasis uinarijs ad peregrinationē instruxeris, nec
 aliud quicquā te iam remoratur: nisi ut seruis in nauē impo-
 tis, omni morā sublata Ægeū transmittas: ibi repenti adest
 luxuria, superbissima hera: quę à suscepto itinere te reuocare
 conabitur: seductūmq; à seruis domū redire, & voluptates se-
 ctari iubebit: & uerbis insuper satis grauitē increpabit. Co-
 gnito enim profectōnis tuę cōsilio, tanta bile inflamabitur
 luxuria, quantā urna cicutę non restinxerit. Quid enim hoc
 rei? inquiet: aut quōd ruis insanē? quōd hinc abis? quid tibi uis?
 tu ne mare trāseas? hō, an tu sordidā, et famelicā cēnam tibi
 inter rudentes & transra apponi patiaris? an genū tuum de-
 fraudare te deceat? an Vappā rubelli Veientani inspidam,
 ac pice corruptam bibere: atq; è uilissima obba te forbillare
 equū sit? quid enim ista periculosa, & molesta nauigatione
 quęris? aut quid tibi uis? an ut laboribus tuis, & fluctibus
 maritimis, quincunces tui deuncibus augeantur: & tu domi
 honestē partā pecuniam turpi fenore conduplices? quid? an
 non satius est Romę sine labore & periculo paruum lucrum
 consequi: quā in mari, cum uitę fortunarum quę discrimi-
 ne, magnum quæstum uenari? Quin tu si sapias, genio indul-
 ge: & dum licet voluptates sequere: Quod enim uiuis, &
 uita hac frueris, id tu luxurię acceptum referre debes. Nam
 sine hac propediē in cineres abibis, & umbra ac fabula fies.
 Itaq; humanę fragilitatis, & mortis impēdentis memor esto:
 & quam exiguum uitę curriculum natura nobis circumscri-
 pserit, diligenter perpēdito: ut dū uiuis, benē uiuas. Ea enim

*Intemperā-
 tes esse ser-
 uos luxu-
 ria, domi-
 ne imperio
 sissima.*

*Oratio lu-
 xurie ad
 seruū suū.*

est rerum humanarum inconstantia : ea fugacium anno-
rum breuitas atque velocitas, vt hoc ipsum tempus, quo ego
luxuria tecum loquor, iam abierit : neq; id posthac vnquā
reuocari possit. En M. Dama, quid tu hīc ages ? Nam ex vno
latere auaritia te aggreditur, ex altera luxuria : ambę satis im-
periosę dominę. Illa te domo ad labores, & maris pericu-
lum subeundum expellit : hęc domi detinet, & à labore ad
vitam voluptariam te reuocat. Vtrius harum dominio pa-
rebis : auaritię ne, an verò luxurię ? Nam aut alterutri harū
cupiditatum obtemperandum : aut, (quod fieri non potest)
ambabus simul obediendū : aut permutatis vicib; modò hu-
ic, modò illi obsequendū et inseruiendū. Nunquā igitur liber
eris. Nam si vnus domini seruitium modò effugeris, statim
alterius imperium subibis : nec tu, cum semel tantum cupi-
ditatibus obstiteris, & aut luxurię, aut auaritię frenum semel
atque iterum excusseris : propterea te omnia vincula rupisse,
& liberum nunc esse, verè affirmabis. Vt enim canis loro, aut
catena abrupta non prorsus liber est, neque captiuitatis pe-
riculum statim effugit : sed vinculi sui partem, adhuc in col-
lo secum trahit : eòq; facillè ab insequentibus comprehendi
potest : ita tu licet auaritię iugum abijcias : tamen quia in
luxum incidis : ideò ad vitę mediocritatem, & eam, quam
quærimus, animi libertatem nondum peruenisti : sed semper
aliquid vitiosę cupiditatis tecum trahis : quo in pristinam
auaritię atque luxurię seruitutem facillimè reduci possis.

*Exemplo sit, ne longius abeam, Chęrestratus ille : qui eodē
ferè modo, quo Phędria Terentianus, cum Parmenone de
amore abijciendo, & meretricum imperio vitando in veteri
quadā comœdia, cū Dauo seruo colloquitur. Nam vnques
arrodens, Daue, inquit : hoc mihi credas velim : ego dolo-
res illos, & vitia, quę amorem sectari solent, tandem finire
cogito. An enim familię meę, & sobrijs ac frugi cognatis,
mea profusione notam infamię inuram, ac dedecus generi
meo afferam ? an patrimonium cum magna nominis, & fa-
mę meę iactura, in domo meretricia dilapidem ? an sic ebri-
us ante fores Chrysidis, extincta face in tenebris cantillem ?
aut fidibus ludam ? Cui Dauus : Euge here, nunc te lau-*

*A simili il-
lustrat.*

*Seruile a-
nimus ho-
minis intē-
perantis de-
monstrat
exemplo
Comico.
Colloquiū
Chęrestra-
ti adolesce-
tis cum ser-
uo Dauo.*

laudo : nunc tu , si sapias , Castori & Polluci , cæterisque Dijs auerruncis sacrificia : vt amoris infamiam à te depellere , & malum istud auerruncare velint. Quid adhuc Chærestriatus? Homo amens , & qui amoris stimulos nondum penitus animo eiecit : Daue , inquit , censesne Chrysidem , vbi à me desertâ fuerit , ploraturam esse & cui seruus : nugaris Chærestriate : & quantum ego intelligo , rem nō seriò agis. Nam vbi amoris aculeos pati non poteris , vltro ad eam venies , indicans te amare , & ferre non posse. Hoc vbi illa senserit , & te victum animaduertent , illicò te ludet , et rubra solea nates tuas pulsabit : aut etiam sandaliò caput tibi committigabit. Pro in noli tu sic festinanti & præcipiti iudicio id incipere , quod perficere non possis : necrem , quæ in se neque consilium , neque modum habet , consilio gerere instituas. Idem enim tibi eueniet , quod canibus , qui vinculis alligati lora rumpere , & pedicas arrodere solent : à quibus etsi liberantur interdum , tamen vltro postea collum inserunt. Nā quod illi nunc propter exclusionē iratus es , id paulò post mutabis : & vbi Chrysis te reuocauerit , statim dubij eris animi , & tecū cogitabis : quid igitur faciam ? non eam , ne nunc quidem cum accersor vltro , & ipsa mihi supplicat ? O Chærestriate , & vos Chærestriati similes perditii amatores , seruile genus , dicite mihi , an ille liber sit , cui mulier dominatur ? cui meretrix leges præscribit ? cui imperat ? cui vetat quicquid lubet ? An liber sit , qui imperanti meretriculæ nihil negare potest , nihil recusare audet ? poscit , dandum est : vocat , veniendum : eijcit , abeundum : minatur , extimescendum. Quamobrè liber haudquam erit , qui semel tantum amoris resistit , sicut stultus ille adolescens , Chærestriatus : sed qui in totum voluptatibus , & meretricum illecebris valedicit , & omnes effrenatas libidines animo eijcit , omnesque cupiditatum vias sibi metipsi obstruit & intercludit. Hic est , hic inquam est , quem nos quærimus ? hic est , quem sapientem & liberum dicimus : non autem libertus iste , quem prætoris iussu , licitor festuca iniecta manumiserit , & Romanum ciuem effecerit. Quis enim hunc liberum dicet , qui amanti munera mittit : qui in tempesta nocte ad eam tacito pede venit : qui illam preca-

*Ambitio-
sos, esse ser-
uos ambi-
tionis.*

tur, illi supplicat, & verberari se ab ea patitur? Quæ seruitus est, si hæc non est? Quid verò illa honorū contentio, & candidata ambitio? quàm misera est, quàm dura seruitus? Nam hæc Domina infimis de plebe hominibus adulari, & improbissimis quibusq; seruire etiam illos cogit, qui sibi videntur amplissimi? At quamuis liber sit, & sui iuris, qui gloriæ cupiditate incensus dū Reipub. honoribus inhiat, populī suffragia largitionib. redimere, & vario leguminū genere plebis fauorē mercari cogitur? An liber sit, cui ambitio somnū & omnē animi tranquillitatē eripit, & quē laudis studiū vigilare iubet: quē honoris certamē, & gloriæ calcar eò impellit, vt dissentientē populū sibi muneribus conciliet. Quid enim pulchrius sit, inquit Domina ambitio, quàm amplissimos in Rep. honores consequi? quid præclarius, quàm prætorem & consulē esse, & ad gubernacula Reip. asidere? Esto sanè pulcrū hoc, esto præclarum, esto magnificū. Quàm verò rursus abiecti est animi, quàm seruile hoc est, populī fauorē largitionibus emere, ludos exhibere: & quidē obscenissimorum Floraliū, in quibus nudę meretrices ostendi solēt: vt hæc via longissimam nostri memoriā in animis hominū relinquamus? Sint sanè hæc alijs festiua, pulcra, magnifica, præclara? At nobis, qui oculos eruditos habemus, hæc adeò non venusta, aut libero homine digna videntur: vt eum, qui istis rebus studet, nō modò seruū, sed nequissimū seruum, (licet amplissima natus sit familia) & habendum & dicendū esse censeamus. Quid de superstitione dicā, nouo domino, qui mentes eorundem hominū vano timore occupat, & miserè perterritat? Quàm enim est illa timida seruitus, quàm fracti abiectiq; animi stulta obedientia: quæ te ciuem Romanum, & quidem in Magistratu positum, neglecto Ioue Capitolino, et Marte Quirino, ac Vesta: Iudæorū Sabbatha & Ceremonias Mosaicas, & Ilidis Ægyptiæ cultū ac religionem exoticā & transmarinam venerari impellit? Nam vbi Herodis, & cæterorum Iudæorū feriæ aduenerint: & pridie Sabbathi, lucernę violis coronatę, in ipsorū fenestris, oleo perunctis, dispositę fuerint, ac lucem cū pingui fumo iam emisserint: omniāq; ad cibum & potionē sequentis diei, quo ab omni opere cessandum.

*Superstitio
sos non esse
liberos, sed
falsæ reli-
gionis ser-
uos miserrimos.*

cus
an-
am
o-
tur
cu-
uf-
le-
nū
vi-
el-
tid
si-
re-
to
rō
rē
no
ec
n-
la-
re-
re-
m
n-
n-
er-
b-
&
et
as
&
e-
r-
o-
i-
l-
n-

fundum est Iudæis, præparata steterint: in culinâ quidem, nihil epularum, præter viles thynnorum caudas: vinum verò infidelium & vas fictilibus: ibi tum aliqui nostrorum civium, haud aliter, ac si nati essent Iudæi, et serviles Syri, nescio quas secum preces labris commotis demurmurant: & circumcisæ ac recutitæ gentis delirum sabbathum, magno Iudæici Dei metu, ac veneratione colunt observantque. An non hæc detestanda est servitus, quod Romani cives ac Magistratus, ei religioni, à qua splendor huius imperij, & gravitas Romani nominis, maiorumque nostrorum instituta semper abhorruerunt, supersticiosè admodum & turpiter inseruiunt? Obsecro te, quomodo tu liber sis, qui ne hanc quidem libertatem retinearis, ut Deos & penates tuos liberè colere possis: sed peregrina numina, transmarinis & adventicijs quibusdã ritibus observare cogaris: quomodo liber sis, qui te in servitutem tradis Iudæis & Syris, nationibus servitio natis: sua cuique civitati et genti religio est: cur non etiã nostra nobis: ò stolidi liberti, qui vos cives Romanos, & populum liberum esse iactatis, & interim abiectissimorum Iudæorum, & perditissimorum mancipiorum sacris vosmetipsos adstringitis: vosque serviliū ceremoniarum participes redditis. Sed quæ nam vos estis mancipia: quorum tanta est superstitio, & tam misera servitus, qua vestris sacerdotibus obstricti estis, ut nisi ex illorum præscripto ad amissim viuat, omnium Deorum Dearumque odia vos incururos esse existimetis. Si enim sacerdos aliquis caput alij matutino tempore te degustare iusserit, tunc mandatum illius casu quodam neglexeris, mox animum tuum tanta occupat superstitio, ut nusquam quietus esse possis, semperque aut lemures aut manes & defunctorum umbras ob oculos tibi versari & incursionibus te affligere credas: quin etiã ea quosdam inuadit timiditas, ut si quid contra sacerdotum præscripta commiserint, statim suis ceruicibus illa omnia pericula impedere iudicent, quæ olim ex oui cineribus impositi, rupto putamine stolidi et nugacissimi sacerdotes prædixerant. Sed et morbos extimescunt: quos Galli, insani et furiosi sacerdotes Cybelæ, et Iusca Isis sacerdos, cum sistro ipsis comminati fuerant. An non hæc misera est servitus: an non tristissimus ille domina-

Qui sacerdotum edita, minas et presagia metuant, eos esse servos servorum: & nequaquam liberos.

Contra nos
biles.

tus, qui animum tuum tanto terrore percellit, tequē in has angustias redigit? An tu, qui tot improbiſſimis dominis, avaritiæ, luxuriæ, amoris, ambitioni & ſuperſtitioni, alijsquē cupiditatibus, & animi perturbationibus pares, liber ſis? Ego certē ſeruum te dico turpiſſimum, licet omnes prætores te libertate & iure ciuitatis donauerint. At ſi quis animo excelſo, alto, & virtutibus exaggerato, cupiditatibus imperat, avaritiam coercet, libidines reprimit, honores ſpernit, & ceteras animi labeſ repellit: eum ego non modò liberū, ſed etiā regem atque imperatorem eſſe dicam. Neque enim vulgi & centurionum noſtrorum ludibria me commouent: qui cum aliter ſentiant, & rerum libertatem non intelligant, Philoſophos ridere, & autoritatem illorum eleuare ſolent. Nam ſi hæc, quæ hætenus de vera libertate dicta diſputatæ ſunt, inter varicoſos iſtos centuriones à me proponantur, continuo Vulpenius, aut alius quiſpiā hircosus centurio in medium proſiliet: & immoderato riſu omnibus philoſophis exploſis, centum Stoicos, centum curtatis aſſibus vix dignos eſſe affirmabit.

A. PERSII FLACCI

SATYRA SEXTA.

Admouit iam bruma foco te Baſſe Sabino?
Iamne lyra, & tetrico viuunt tibi pectine chordæ?
Mirè opifex numeris ueterum primordia uocum,
Atq; marem ſtrepitum fidis intendiſſet Latina,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes. mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe ualle receptat.
Lunæ portum eſt opera cognoſcere ciues,
Cor iubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe:
Meonides quintus pauca ne ex Pythagoræo.

Hic.